

ELS FLUXOS MIGRATORIS I LA MOBILITAT

1. Les migracions

1.1 Causes i conseqüències dels moviments migratoris

Causes

1. **Causes demogràfiques i econòmiques:** són les causes principals de les migracions. L'augment de la població sense possibilitat d'accedir a un lloc de treball fa que la població emigri on es necessita mà d'obra.
2. **Causes per catàstrofes naturals:** Els terratrèmols, la desertificació o sequeres prolongades generen inseguretat en la població.
3. **Causes polítiques:** les guerres, les dictadures i les persecucions generen l'exili forçós d'una part de la població (Espanya al 1939, Argentina 1976, Síria des del 2011...).
4. **Causes socioculturals:** L'atracció per un país com pot ser el cas de jubilats que del nord d'Europa que s'instal·len a Espanya per gaudir de millors condicions climàtiques i un cost de la vida més baix (jubilats britànics).

Conseqüències

1. **Per al país d'origen:** A curt termini pot reduir el problema de l'atur però alhora suposa:
 - Pèrdua de mà d'obra, en molts casos la més formada i que té més iniciativa.
 - Envelliment de la població i despoblació.
2. **Per al país de destinació:** Pot generar:
 - Conflictes laborals (salaris a la baixa).
 - Creació de guetos a barris del centre i la perifèria urbanes.
 - Problemes d'acceptació en una part de la societat receptora.

I també:

- Aportació al desenvolupament econòmic i sistema de pensions.
 - Enriquiment cultural a través de la diversitat cultural que genera la immigració a la societat d'acollida .
3. **Per a la persona immigrant:**
 - Adaptar-se a una nova societat i cultura.
 - Possibles problemes d'identitat.

1.2. Els moviments migratoris a Espanya

Els moviments migratoris a Espanya es classifiquen en dos grans grups:

1. **Migracions transoceàniques històriques:** es van produir des de final del segle XIX fins a mitjan del segle XX, i van tenir com a **destinació Amèrica Llatina**.

2. **Migracions modernes:** es va produir a partir de la dècada de 1960 i es divideixen en:

- **Migracions interiors camp-ciutat.**
- **Migracions exteriors:** cap a països industrialitzats d'Europa Occidental.

2.Les migracions interiors camp-ciutat

Durant la **primera meitat del segle XX** l'Espanya rural de les dues Castelles, Extremadura, Andalusia i Galícia va ser la zona amb més gran creixement demogràfic. Aquests eren els **territoris amb menys desenvolupament econòmic**.

Amb el procés d'industrialització una gran part de la població d'aquestes zones va emigrar a les zones urbanes. Així es va iniciar **una forta emigració interior camp-ciutat**. Aquest procés **s'intensifica extraordinàriament entre la dècada 1960-1970, amb la mecanització del camp, fet que fa que es pugui parlar d'un autèntic èxode rural**.

Durant la dècada de 1960-1970 Espanya va passar de ser una societat rural a una societat urbana.

Llocs d'origen de la migració interior

Entre 1950-1980 5,4 milions de persones van canviar de província, però si comptabilitzem l'emigració intraprovincial (emigració dins de la província cap a la capital província o municipis més grans) la xifra seria probablement doble.

El 2001 11 províncies espanyoles tenien menys habitants que el 1900. Cas paradigmàtic són les províncies de Terol (135.562 hab.) i Sòria (88.903 hab.) ja que van perdre la meitat de la població.

Llocs de destinació de la migració interior

Les zones de recepció d'emigració rural van quedar molt focalitzades a les àrees industrials de Madrid, Barcelona i el País Basc.

La relació entre l'origen i la destinació de l'emigració va ser::

- De les dues Castelles van emigrar cap a Madrid.
- La tendència de l'emigració andalus, extremeña i gallega va ser dirigir-se cap a Barcelona.

La crisi del petroli del 1973, amb el consegüent atur industrial, va tancar el cicle migratori interior camp-ciutat.

3.Les migracions exteriors

3.1. Les migracions exteriors

Paral·lelament al procés migratori intern camp-ciutat,, entre 1950-1973, van tenir lloc les migracions exteriors del Sud al Nord a Europa. Italians i espanyols van ser els primers en emigrar cap al Nord (Europa industrialitzada).

Es calcula que entre 1950-1973 2,6 milions d'espanyols van emigrar cap a l'Europa industrialitzada.

Causes de l'emigració exterior:

- **Creixement econòmic de molts països europeus amb el Pla Marshall (1948) i la creació de la CEE (1957).**
- **Insuficiències de l'economia espanyola: mecanització agrària que expulsava mà d'obra i insuficient industrialització per absorbir aquesta mà d'obra.**

Com era aquesta emigració

- **Emigració amb contractes temporals.**
- **Molts es van quedar en els països de destinació.**
- **Mà d'obra jove, poc qualificada, que desenvolupava feines molt dures i mal pagades.**

Els països receptors:

- **Alemanya, França, Suïssa, Bèlgica, Països Baixos i Regne Unit.**
- **Per a aquests països la immigració espanyola era mà d'obra barata, poc conflictiva i que es podia contractar temporalment.**

3.2. Conseqüències per a Espanya de les migracions exteriors

- **Conseqüències demogràfiques:**
 1. **Disminució de la població.**
 2. **Canvi demogràfic en la distribució territorial (no tots els territoris espanyols van participar del procés migratori)**
- **Conseqüències econòmiques:**
 1. **Entrada de divises:** trameses de diners que els treballadors enviaven a les seves famílies d'Espanya. **Les divises van ajudar al desenvolupament econòmic espanyol.**
- **Conseqüències socials:**
 1. **Reducció de la pressió social i econòmica que suposava tants joves sense feina (disminució de l'atur).**
 2. **Desarrelament: apartament del lloc d'origen.** Fet al qual es sumava unes dures condicions de vida i de treball als països d'arribada.
- **Conseqüències de la crisi petroliera de 1973:**
 1. **Augment de l'atur als països receptors: molts països van restringir l'entrada de treballadors estrangers.**
 2. **Molts treballadors emigrants van tornar als seus llocs d'origen.**

4.D'un país d'emigrants a un país d'immigrants i viceversa

4.1. Espanya un país d'immigrants

A **final del segle XX** com a conseqüència del desenvolupament i creixement econòmic **Espanya**, que històricament havia sigut un país emigrant, **va passar a ser un país receptor d'immigrants**.

Aquesta immigració era de quatre tipus:

- **Persones jubilades d'Europa central i septentrional:** s'instal·len a la **costa mediterrània** atretes pel clima i els bons serveis. No troben cap dificultat per instal·lar-se a Espanya. **Un clar exemple són els britànics:** són la tercera nacionalitat més nombrosa que resideix a Espanya (240.785 persones).
- **Directius d'empreses multinacionals, treballadors d'alt nivell professional, gent del món de l'esport, d'àmbits artístics i de la cultura:** Aquestes persones procedeixen majoritàriament de la Unió Europea. S'instal·len a Espanya per qüestions laborals i perquè **es poden permetre un alt nivell de vida**.
- **Refugiats polítics:** Són persones que **per motius polítics o conflictes armats** s'han trobat **forçats a fugir del seu país**. Segons dades de l'ONU el 2017 al món havia 68 milions de refugiats. **El conflicte que genera més refugiats és el de Síria. Espanya el 2015 es va comprometre a acollir uns 17.337. El març de 2018 només va ser acollit un 11%.** Les institucions europees es van comprometre a acollir uns 160.000 refugiats de Síria només va ser acollit un 17,5% (2018).
- **Emigrants procedents de països pobres:** Aquest grup és el més nombrós de la immigració que actualment arriba a Espanya. Procedeixen **d'Àfrica, Amèrica Llatina, Europa de l'Est i Àsia**. Arriben a Espanya en cerca de treball i unes condicions de vida dignes.

La UE i Espanya porten a terme un procés de regulació per controlar l'entrada de les persones immigrants procedents d'aquests països.

Això comporta **moltes dificultats i limitacions per obtenir el permís de residència i de treball**. Els processos per obtenir aquests permisos són molt complexos.

Aquesta política restrictiva de la UE i Espanya comporta que:

- **Moltes persones es vegin abocades a entrar clandestinament**, persones conegudes com *els sense papers*.
- **Moltes d'elles arrisquen la seva vida en embarcacions** diverses a través del Mediterrani. Segons l'ONU al llarg del **2018 han mort més de 2000 persones** intentant travessar el Mediterrani.
- **Aquestes persones són víctimes de les màfies i si arriben a Espanya i són detinguts són enviats als Centres d'Internament per a Estrangers (CIE).**

- **Les persones detingudes als CIE no han comès cap delictes i en canvi estan retinguts en aquests centres..**
- **Altres persones entren clandestinament com a turistes.**

4.2.La població estrangera a Espanya

Fins l'any 2001 l'increment anual de població a Espanya es situava entre 100.000 i 150.000 persones. **Entre 2001-2010 l'increment es va disparar** entre 700.000-800.000 persones anuals. **La causa d'aquest espectacular increment va ser l'arribada de població estrangera**, arribada lligada al creixement econòmic d'aquest període.

Així entre 2000-2008 Espanya va ser, després dels EUA, el país del món que va rebre més immigrants..

Amb la crisi econòmica aquest creixement s'alenteix i el 2013 el saldo migratori va arribar a ser negatiu., ja que **molts immigrants han tornat als seus països d'origen.**

La població estrangera actual (INE gener 2018) és de 4.572.807 persones. Des del 2015 el percentatge de població estrangera es situa al voltant del 10,1%. La mitjana de la UE és de 7,5%.

Si comparem per sexe i edat la població estrangera amb l'espanyola veiem que:

- La relació entre sexes és molt similar entre la població estrangera i l'espanyola.
- En canvi les diferències respecte a l'edat entre estrangers i espanyols són molt considerables:
 - La població estrangera de 16-44 anys és el 66%.**
 - La població espanyola de 16-44 anys és el 45%. (Envelliment de la població espanyola respecte a l'estrangera).**

Dades INE gener 2018. Països d'origen:

- **Marroc:: 749.670 hab.**
- **Romania: 683.733**
- **Regne Unit. 240.785**
- **Xina: 208.075**
- Itàlia: 189.780.
- Colòmbia: 145.358.
- Equador: 141.810.
- Bulgària: 127.669.
- Alemanya: 111.814.
- Ucraïna: 103.072.

4.3.Els camins de la immigració

El percentatge de **persones estrangeres que viuen a Espanya que van arriscar la seva vida** arribant-hi a través de xarxes clandestines, és **molt baix**.

Els **immigrants irregulars subsaharians segueixen dues rutes** diferents per arribar a Espanya:

- **Arribar al Marroc** i travessar l'estret de Gibraltar o arribar a Ceuta i Melilla.
- **Des de Senegal o Mauritània arribar a les Illes Canàries.**

Espanya intenta frenar l'entrada clandestina d'immigrants signants acords amb els països africans d'on surten les pasteres. Aquests països es comprometen a vigilar les seves costes a canvi d'ajudes per al desenvolupament.

5.El debat sobre la immigració

Malgrat la crisi econòmica i les limitacions d'accés, es preveu que **en un futur immediat continuïn arribant immigrants a Espanya**

Els demògrafs **Andreu Domingo i Albert Sabater** han estudiat la immigració a Espanya en el context de crisi econòmica actual . Entre **les seves conclusions estableixen que quan es superi la crisi econòmica Espanya necessitarà un nou boom demogràfic**. D'on sorgirà aquest boom? Diversos estudis consideren que entre **2020 i 2050 Europa necessitarà 200 milions d'immigrants i Espanya 8 milions**.

5.1.Espaya necessita immigrants

Tota una sèrie d'estudis fonamentats estableixen que la **immigració és un fenomen positiu**, des dels punts de vista econòmic, demogràfic i cultural:

- En el **pla econòmic**: la immigració està formada per **població jove que revitalitza l'economia del país d'acollida** ja que:
 - Mà d'obra disposada a fer els **treballs més diversos**.
 - Paga impostos**.
 - Augmenta el consum intern**.
- En el **pla demogràfic**:
 - Augment de la població en un país com Espanya on les taxes de natalitat són molt baixes**. Les persones immigrants són persones joves que tenen més fills que els autòctons.
- En el **pla cultural**:
 - La immigració suposa el **contacte amb les cultures de països molt diversos**. Per tant suposa una riquesa cultural que pot donar forma a la societat des d'una perspectiva basada en la **interculturalitat** o la **multiculturalitat**. **Diferència entre interculturalitat i multiculturalitat**

5.2. La interculturalitat: dificultats i dilemes

Actualment l'arribada de població immigrant és vista per **alguns sectors de la població europea com un problema i consideren que cal establir restriccions i controls de tota mena.**

Sectors de la població europea **tenen por a perdre:**

- **La cohesió social.**
- **El que consideren la identitat nacional (perspectiva essencialista; idea de nació cultural enfront d'idea de nació política (voluntat)).**
- **La que consideren la seva cultura.**

El factor que marca la ideologia d'aquests sectors de la població europea és la por.

Aquests sectors de la població europea han generat actituds de rebuig, racisme i xenofòbia (odi a les persones diferents o estrangeres). Als últims anys s'han desenvolupat a Europa discursos que fomenten aquestes actituds utilitzant prejudicis culturals, la competència laboral o la inseguretat.

Això ha comportant un ascens de l'extrema dreta política en molts països europeus com: França, Itàlia, Països Baixos, Àustria, Finlàndia, Hongria i últimament Espanya. Rob Riemen, filòsof holandès, va ser dels primers en interpel·lar a les societats europees sobre aquest perill a *Per combatre aquesta època. Dues consideracions urgents sobre el feixisme*. Riemen reivindica que cal mantenir viu l'humanisme europeu per combatre la ignorància, l'estupidesa organitzada, l'odi i la por que promouen determinades elits polítiques per destruir l'esperit autèntic de la civilització democràtica.

La immigració continuarà **malgrat les restriccions** ja que hi ha dos drets fonamentals que els **Estats europeus han de respectar:**

- **El reagrupament familiar.**
- **El dret d'asil.**

5.3. El reagrupament familiar

És un **dret bàsic** que els immigrants puguin viure amb la família. **El 80% de les persones immigrants que no viuen amb la seva família tenen la intenció de portar-la a l'Estat espanyol.**

La integració a la societat d'acollida a través del **reagrupament familiar implica:**

- **L'adequació dels serveis públics, escolars i sanitaris.**
- **Rejoeniment de la població.**

Per accedir al **reagrupament familiar la legislació espanyola estableix una sèrie de tràmits**, entre els quals hi ha:

- **Haver residit legalment a Espanya al llarg d'un any.**

5.4. El dret d'asil

L'ONU reconeix el dret d'asil que obliga els països ha admetre les persones que pateixen persecució. L'ONU estableix quins són els drets i els deures d'aquestes persones.

Actualment la **conflictivitat bèl·lica, combinada amb la fam, lluites ètniques i dictadures ha multiplicat el nombre de refugiats** de molts països africans i asiàtics (Somàlia, Síria i Iraq) que troben refugi als països veïns.

5.5. La política de la Unió Europea i la immigració

La política de la UE respecte a la immigració planteja:

- Una immigració legal i ordenada que inclou el control d'accés.
- La regulació de l'estada d'estrangers en territori comunitari.
- La lluita contra l'ocupació irregular.
- El desenvolupament de polítiques d'acollida i de retorn.

Un element important a destacar és que:

- Proposa condicionar l'entrada a persones amb permisos de treball.
- Es potencia la contractació en origen, una pràctica que a Andalusia i Catalunya ja s'ha experimentat amb èxit.
- S'estableix la vigilància dels punts d'entrada a Europa.
- Es du a terme polítiques de retorn als països d'origen dels immigrants il·legals.

6.La mobilitat quotidiana

6.1. La mobilitat quotidiana o habitual

Mobilitat quotidiana o habitual: desplaçaments que fan les persones de manera regular i per motius concrets i que, normalment, no comporten canvis de residència.

La mobilitat habitual ha anat augmentant progressivament en les últimes dècades, **especialment quan a les societats desenvolupades** s'hi ha anat incrementant les ofertes comercials i d'oci.

Actualment se'ns dona la possibilitat d'adquirir més productes a llocs diferents i passar estones d'oci no només una vegada l'any (en vacances) sinó de manera setmanal o fins i tot diària.

La mobilitat excessiva és un dels trets més característics de la nostra societat occidental contemporània i a més té moltes implicacions:

- L'increment en les transaccions econòmiques i en les relacions socials.
- La potenciació de l'ús de l'automòbil.
- L'augment en l'ús i l'extensió de les xarxes de transport públic.

6.2.Tipus de mobilitat quotidiana

Hi ha quatre tipus de mobilitat quotidiana:

- **La mobilitat obligada pel treball:** Són els viatges des del lloc de residència fins al lloc de treball. Per analitzar aquest tipus de mobilitat quotidiana és fonamental el concepte de mercat de treball.

Mercat de treball: Són aquelles àrees que permeten canviar de lloc de treball sense haver de canviar de residència, o viceversa aquelles en què es pot canviar de residència sense canviar de lloc de treball.

Aquests mercats de treball generen unes àrees o regions metropolitanes que superen l'àmbit municipal estricte. Exemple: Àrea metropolitana de Barcelona. Això fa que en les àrees o regions metropolitanes es desenvolupin una sèrie de serveis, equipaments i infraestructures.

- **La mobilitat obligada per estudi:** Afecta a una part important de la població del món occidental ja que fins els 16 anys els menors estan escolaritzats.

Això implica que cada dia, durant el període escolar, una gran quantitat de persones es desplaça des del lloc on viu fins a l'escola o institut.

Aquest tipus de mobilitat es concentra en uns trajectes molt precisos en uns moments del dia determinats.

- **La mobilitat habitual per compra:** Inclou des dels desplaçaments per adquirir aliments diàriament, fins a fer compres ocasionals. **Les nostres pautes de mobilitat actualment es veuen alterades per nous hàbits de consum:**

-Augment de les compres en els **grans centres comercials** en detriment de les botigues de barri.

-Augment de les compres per Internet.

- **La mobilitat per oci:** Durant l'estiu els diversos sistemes de transport, públics i privats, mostren una activitat molt intensa. Els desplaçaments de cap de setmana impliquen també grans moviments d'una part de la població.

Davant d'aquesta mobilitat l'administració també ha de planificar equipaments i infraestructures suficients ja que aquestes persones també consumeixen, van al metge i generen residus.

